

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1915 kl. 8 o. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i anledning av herr Lindhagens motion, nr 180, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för jordfrågans lösning.

I motion inom andra kammaren, nr 180, har herr Lindhagen hemställt, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte överväga

1:o huruvida ej omsider arbetet för jordfrågans lösning bör enhetligt planläggas samt därigenom frågan mera än som skett målmedvetet föras fram såsom en bland de främsta på statsmakternas dagordning;

2:o vilka skyndsamma åtgärder särskilt kunna vidtagas för att förekomma mödolos och samhällsskadlig spekulation i jordvärdestegringar efter världskrigets avslutande.

Beträffande motiveringen för detta yrkande, hänvisar utskottet till motionen, som vidhäftas utskottsutlåtandet.

Såsom i motionen omnämnes, har den fråga, som beröres i förevarande motions första yrkande, behandlats vid 1912 års och 1914 års senare riksdag. Vid båda dessa tillfällen blev motionen avstyrkt av andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, huvudsakligen av det skäl, att utskottet dels ansåg sig icke kunna ange några riktlinjer för ett regeringsprogram i jordfrågan, dels också hyste den förhoppningen, att regeringen även utan en särskild riksdagsskrivelse skulle i möjligaste mån söka få jordfrågorna enhetligt behandlade. I överensstämmelse med utskottenas yrkanden, avslög också andra kammaren åren 1912 och 1914 de då väckta motionerna i ännu.

Då utskottet nu anser sig böra i viss mån tillstyrka motionärens yrkande i förevarande motions första punkt, är det huvudsakligen därför, att utskottet finner det vara oundgängligt och en bjudande skyldighet

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 13 saml. 4 avd. 9 häft. (Nr 9.)

*Utskottets
yttrande.*

för statsmakterna att åtminstone allvarligen försöka åstadkomma mera planmässighet och enhetlighet i behandlingen av de visserligen skiftande och omfattande men dock i stort sett med varandra sammanhängande spörsmål, som bruka sammanfattas under benämningen jordfrågan. Att det på detta område förefinnes ett verkligt kaos, synes motionären hava med full tydlighet ådagalagt genom sin redogörelse för de mångtaliga kommittéer och sakkunniga, som haft eller hava delar av jordfrågan under behandling, och som ofta ur olika synpunkter och med växlande principiell utgångspunkt behandlat samma eller likartade frågor. Att så är förhållandet synes icke heller hava från något håll blivit bestritt vid frågans föregående handläggning.

Utan att ingå på de mångskiftande uttalanden motionären gjort i sin motivering, vill utskottet därför blott taga fasta på de faktiskt rådande missförhållandena och söka finna ett medel till deras avhjälpande.

Den enda framkomliga vägen är därvid, enligt utskottets mening, att Kungl. Maj:t genom en kommitté av på jordfrågans olika områden sakkunniga låter överarbeta de redan företagna utredningarna och bringar dem in under enhetliga principer. Kommittén skulle därvid också komplettera det föregående utredningsarbetet beträffande befintliga luckor samt överhuvud erhålla till uppgift att med iakttagande av största möjliga skyndsamhet söka beforda planmässigheten i fråga om lagstiftning på jordfrågans område. Nödvändiga detaljreformer skola förvisso därigenom icke fördröjas, men de skola bliva av ett större och mera varaktigt värde, om de icke längre verkade som en ny lapp på en gammal klädnad, utan inginge som delar i ett genomtänkt och principiellt utformat system.

I fråga om nya utredningar bör det dessutom före arbetets början noga iakttagas, att de planlägges så, att de icke bryta mot den enhetlighet, som man eftersträvar.

Enligt utskottets bestämda mening, skulle det vara till mycket stort gagn för den cerhört viktiga jordfrågans lyckliga lösning, om de åtgärder utskottet här föreslagit bleve vidtagna. De skulle befördra enhetligheten, men de skulle icke förhindra eller onödigt fördröja arbetet på detaljfrågornas lösning.

Utskottet kan däremot icke tillstyrka bifall till motionärens yrkande i förevarande motions andra punkt. Motionären har själv icke kunnat hänvisa på någon utväg, som han skänker sitt gillande. Han blott refererar två olika föreslagna sätt att hindra samhällskadlig jordspökulation efter världskrigets slut. Då utskottet icke heller kunnat självt bilda sig någon uppfattning rörande möjligheten av att förhindra

dylik spekulation, och utskottet icke ansett sig kunna förorda, att frågan utan några som helst direktiv lägges i regeringens händer, måste utskottet avstyrka vad motionären i andra punkten av sitt yrkande föreslagit.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet, i anledning av herr Lindhagens förevarande motion, nr 180, hemställa,

att andra kammaren måtte besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga nödiga åtgärder i syfte att åstadkomma större planmässighet, enhetlighet och skyndsamt uti pågående utredningsarbeten rörande jordfrågan.

Stockholm den 23 april 1915.

På utskottets vägnar:

W. BÄCKSTRÖM.

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar *Bäckström*, *Leksell*, *Andersson* i Resebo, *Lindmark*, *Andersson* i Gävle, *Törnkvist*, *Molin* i Dombäcksmark, *Kaijser**) , *Vennerström**) och *Norman*.

*) Har icke närvarit vid utlåtandets justering.

Reservation:

dels av herrar *Bäckström*, *Andersson* i Resebo, *Lindmark*, *Kaijser* och *Norman*;

dels av herr *Törnkvist*, som anför:

En bifall till motionärens yrkande i motionens första punkt leder, synes mig, icke till det mål motionären önskar nå, eller den tid, där jorden ej köpes och säljes, där den ej är någon handelsvara, där jorden ej nyttjas eller kan nyttjas annat än för sina förnuftiga ändamål.

Jordfrågans stora problem rör sig ju också förnämligast om formerna för jordens besittning. Om denna fråga, som är den grundläggande, synes mig riksdagen först böra uttala sig, innan den lämnar åt en regering att uppgöra ett reformprogram i jordfrågan. Följden av en hänvändelse till regeringen, utan ett sådant uttalande eller direktiv från riksdagen, ger intet hopp om ett program, som på minsta sätt kan tänkas tillfredsställa dem, som i den nuvarande obegränsade och praktiskt taget okontrollerade äganderätten till jorden ser en av de väsentliga grunderna till de sociala motsättningarna och striderna i samhället. Det är tämligen otänkbart, att resultatet av en skrivelse till Kungl. Maj:t skulle bli annat än, dels att motståndarna till nödvändiga detaljreformer för dagen, med hänvisning till att »jordfrågan» överlämnats åt regeringen, vinna lättköpta skäl för ökat motstånd, och dels, att striderna om »jordfrågan i hela dess vidd» endast lades till vila under den tid regeringen »överbäger» för att på nytt blossa upp efter de gamla linjerna, om sättet för jordens utnyttjande, om eller när regeringen endera framlagt ett begärt program eller — vilket synes mest sannolikt — förklarat sig oförmögen att uppgöra ett samlande jordprogram. Då jag anser mig icke i detta sammanhang kunna yrka på en utredning om den privata jordäganderättens sociala och ekonomiska verkningar måste jag hemställa,

att herr Lindhagens yrkande under punkt 1:o icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Beträffande återigen andra yrkandet i samma motion synes mig däremot, att riksdagen borde vidtaga förberedande åtgärder av det slag motionären yrkar. Det hemställes alltså,

att andra kammaren måtte för sin del anhålla, att Kungl. Maj:t måtte överbäga, vilka skyndsamma åtgärder särskilt kunna vidtagas för att förekomma mödolos och samhällsskadlig spekulation i jordvärdestegringar efter världskrigets avslutande.